

LUCIE LAUROVÁ

PANÍ JITCE FUČÍKOVÉ

1

Už druhou noc hořela lampička u hlav nebožtíkových, tkvíc jako kalně rudá slza v temnotě pokoje. Okna na obou stranách byla otevřena dokořán, přes bílou cestu od zahradního domku k zámečku se položily v nehybném tichu měsíčním předlouhé stíny topolů a z druhé strany vyvstaly proti lesnaté stáni bílé věže starého kláštera, ukazující s něnou výmluvností k nebi.

Strnulá bledost měsíce zaplavovala pozvolna pokoj a spočinula konečně s náhlou oslnivostí na tváři mrtvého, jejíž výrazné rysy vymodelovala smrt rukou neohroženou a krutou. Hluboké oční důtky byly zasypany tmou, nos a brada ostře vystoupily a na rtech zkameněl poslední úsměv, plný záhadného poznání a ironické sladkosti. Všecek majestát smrti se usídlil na vyklenutém čele, jehož vznešený klid se úžasně odrážel od znepokojujícího pošklebku rtů. Ruce byly ovinuty růžencem a sepiaty na prsou a spojovaly tak s posunkem přísné hrlosti posunek odevzdání a věčné modlitby. Celé tělo leželo v rakvi natažené a ztuhlé v prudkosti posledního zápasu, tragická žertva, obraz hrdinské pokory člověka před boží vůlí.

Tvář dívky schýlené u okna byla takřka stejně bílá jako tvář mrtvého a její rty byly zkrfiveny úsměvem bezmála stejně vědoucím a hořkým. V jejích očích už nebylo slz; zíraly suché a žhnoucí do jednoho místa, upoutány přízračným viděním, jehož mámivá sladkost se jí už začala rozlévat krví jako uskočný jed.

Lucie Laurová bděla u svého mrtvého otce, ale modlitba jí už dávno vystydla v srdci a ruce jí ležely v klíně jako ruce člověka topícího se, který už přestal zápasit s proudem. Přiblížila se za ty dvě noci nebezpečně temnému pólu bolesti a v uších jí už začala zaznívat vábivá píseň nicoty a zmaru.

Pohled, který upírala na mrtvého v truhle, byl už skoro lhostejný a tupý. Obrátila tolikrát meč hrozného uvědomění v trhlíně svého

obcováním se mnou, že se objeješ se svou hanbou, se svým zavrženími! A hle, oči nabyly výrazu odporu něžného a nebyly už zasazeny v tváři Frýbortové, nýbrž v huňatě tváří podivné obludy neurčitěho těla, byly už docela blízko, u samých jeho očí; a celé to netvorné a temné, přílnavé a neviditelné tělo na něho vydechovalo teplý živočišný zápach; cítil se jím všecek obját a prostoupen, ale nemohl se hnout, měl údy ztuhlé smrtelnou mdlou; cítil své vlastní tělo jako nějaký předmět cizí, docela mimo sebe; bránil se, bránil, uchyluje se k posledním zálohám své vůle; ale najednou ucítil, že pod ním cosi uhanulo, že začíná padat kolmo do hlubin — trhl sebou posledním zbytkem síl a vykřikl.

Pokoj byl zalit sinavým pološerem, z kterého vyčnívaly části nábytku, roh stolu, boční stěna skříně a polička, v které byly narovnány staré noviny a brožury, kulturní pozůstalost nebožtíka Frýborta; a dole v městě hořelo nehybně několik světél, blednoucích v začínajícím úsvitu. Všecko tkvělo v mrtvé strnulosti a prázdnotě a lidský křik zněl uprostřed té noci jako v tichu vylidněné planety. Ale Cyril cítil na rtech odporu sladkou chuť oblundného snu a v srdci zahabaní ponižující porážky. Byl by se chtěl skrýt sám před sebou, byl by na sebe nejraději navalll všechny hory světa, jen aby v sobě udušil vzpomínku na hnusnou něhu té obludy, na své okamžité zakolísání. Pak se znova převrátil na tvář, zahallil si hlavu do pokrývek, a ucpav násilím přístup všem myšlenkám, konečně usnul.

Když se ráno probudil, setkal se s omrzelým pohledem zimního rána, s ošumělým a nuzným vzezřením pokoje a s nesmírnou tíhou své hanby. Chápal se s odporem cárů svého života, bojuje s pocitem hnusu a lřtosti, který mu stoupal do hrdla, a když mu paní Frýbortová přinesla kávu, Cyril se s úžasem zahleděl na tuto nepatrnou bytost, načínající s takovou samozřejmostí nový den.

Sečl ke kávě a míchal lžičkou v hrnku, zatímco bytná uctivě postávala, ale sotva odešla do kuchyně, vyběhl na balkón a vylil snídání do okapové roury.

Pak pohlédl před sebe a viděl, že se musí prohrýzat časem jako vrstvou hnoje.

srdce, že už zemřela v pocitu smrtelného vysílení a zvráceného zadostiučinění; už jí to strhávalo k prokletým vírům zoufalství jako podzemletou květinu.

Den a noc uplynuly od té chvíle, co zachytila poslední živoucí pohled nebožtíkův, pohled vyslaný ze samého pomezí věčnosti, plný marné lásky a nevyšlovného stesku. Ale jaká to byla síla, která jej potom k sobě upoutala jako neodolatelný magnet, takže se sice ještě upíral na ni, ale ona přitom cítila, že už jí přestává vidět, že cíl těch drahých zornic, v nichž už už puká obraz jejich vlastních rysů, uniká stále do větší dálky, až najednou ucítila, že jí už nevidí... „Oči se mu obrátily v sloup,“ znělo jí v uších hrozná lidové rčení, a když si uvědomila, že v té chvíli ho už není na této zemi, že je od něho oddělena strašnou propastí smrti, že už nikdy neucítí teplotu stisku jeho ruky a neuslyší z jeho úst své jméno vyslovené tklivým a horoucím lidským jazykem, projelo jí to srdcem jako blesk šílenství a hrůzy.

Tento otec a tato dcera se milovali s horoucností duší osamocených. Na tvář matčinu se Lucie pamatovala jen jako na andělské zjevení z dětského snu, zadýchané lehkým závojem smutku a tesknosti, a když byla děvčátkem, modlivala se k její podobizně, visící v pokoji nad klavírem, jako k obrázku svaté, která je smutná a mrtvá, ale kterou už nic nebolí. Klára Laurová umřela skoro v dívčích letech, sotva dvacetiletá, podávajíc na smrtelné posteli dvouletou dcerušku do rukou mužových, který jí zahalil nesmírnou vroucností a něhou.

Rajmund Laur, jehož otec přišel do kraje s hrabětem, posledním majitelem záměčku, oženil se s Klárou jako se sedmnáctiletým děvčátkem, které se mu odevzdalo s prudkou láskou čerstvé nevinosti. Ale její vnitřní plamen příliš rychle strávil svůj tělesný obal a její duše odletěla k nenávratné vlasti zpoléhounka, tíše, jako když si někdo slabounce oddechne uprostřed spánku. Jejím muži zůstalo v náručí jen mrtvé tělo s pootevřenými ústy, skoro ještě panenské, a tázavý pohled osířelého děvčátka, které klečelo u postele, spínalo baculaté ruky a s úžasem patřilo na zvrácenou hlavu mrtvé a na slzy řinoucí se po tvářích otcových.

Lucie přilnula k otcí s vášnivostí děvčátek, která brzo ztratila matku, a Laur lpěl na dceři s přichylností takřka modloslužebnou. Zámecký park a zahrada uprostřed čistého, vysoko položeného kraje

s výhledem na starý klášterní kostel, dlouhé vlny lesnatých svahů a bílé silnice mizející v modru obzorů obklopovaly toto děstství, které se více než s lidmi přátelilo se stromy a s ptáky, s obrázky svatých u studánek a na rozcestích, hovoříc s nimi jako s bytostmi živoucího světa.

Rajmund Laur byl vysoký hubený muž s vlasy už prošedivělými, tichý a zádušný, plný moudrosti člověka, který se žtekl mnohosti světa pro nepatrný kousek země, věda, že není koutu tak nuzného, aby na něj nepadala rosa a nevycházely nad ním hvězdy.

Byl málomluvný, stranil se lidí a říkával Lucii, že je sice máme všechny milovat pro jejich bídu a nesmrtelnou duši, ale že není dobré se všemi se mísit.

Horský kraj, řídice osazený, vzdálený od nejbližšího nádraží čtyři hodiny cesty, brázděný vysokými alejemi podél úzkých silnic, ohýbajícemi se často pod nárazy větrů, byl přízniv tomuto osamocení, v kterém pokojně dožívaly opuštěné záměčky se staletými parky a kde mohly nerušeně obstát duše prcháající před pustošícím přívalem vulgárního věku.

Malá Lucie trávila většinu svého času ve společnosti postav neviditelných, když kráčela zvolna v dlouhých šatech alejemi parku, ve vlasech květinový věnec jako korunu, a hovořila polohlasně se stíny své fantazie anebo s nebožkou matkou, která jí přicházivala vstříc bílá, s rozpuštěnými vlasy, s klínem červených a bílých růží, a mlčky usedajíc na některou lavičku, brala jí hlavu do dlaní a horoucně jí líbala. Když Lucie dorostla, nikdy nedovedla říci, bylo-li to všecko její představa a výmysl anebo skutečnost.

Dospívajíc v pannu, oslňovala oči svou průsvitnou krásou, ozářenou zevnitř klidným, ale pronikavým světlem, které přystílo z živého pramene jejích snů a oblévalo ji zvláštní teskností, až se lidem při pohledu na ni tajil dech. Její tvář měla vážnost a oduševnělost těch, kdož jsou zvyklí obcovat s mrtvými a nepřítomnými, ale v některých chvílích se kladly kolem její bytosti nach a vůně růžových poupát jako nádech žhoucího mládí. Leč v jejím okolí nebylo nikoho, kdo by se vyrovnal hrdinovi jejích představ a kdo by se mohl postavit po bok jejímu otcí, muži ze všech nejkrásnějšímu a nejmoudřejšímu. Bylo jí dvaadvacet let a její srdce zůstalo neujářmeno, její sny se potulovaly mezi přeludem zámeckých síní,

plných hudby, světla a květin, a mezi tichem klášterních chodeb, chladných a mlčenlivých jako hrobky. Rajmunda Laura jímala často úzkost o dceru, když se zadíval na její krásu, pod jejíž harmonickou jasností tušil prudkost uvězněné vášně — vzdýt to byla krev z jeho krve a z krve té, kterou tolik miloval. A když se s večerními červánky a s vůněmi růží vhrnul do pokoje proud neurčitého stesku a Lucie, v tváři náhle bledá a s očima planoucíma, seděla u klavíru, hrajíc zdoluhavé melodie, až pak jí to najednou zabouřilo pod rukama přilvalem hřmících zvuků, a dívka, vysokočivši ze sedadla, vrhla se otl na prsa a propukla v pláč — tenkrát býval Rajmund Laur bledší než jeho dcera a jeho ruce, jejichž dotek byl měkký jako dotek rukou matčiných, hladily pomalu otrásající se hlavu dívčinu, ale přes rty mu nepřešlo ani slovo.

„Co z tebe, dítě, bude?“ ptaly se jeho úzkostné oči, zatímco jí jeho ruka konejšila, a táž úzkost z nich křičela, když ležel znenadání na smrtelném lůžku, sbíraje hrdinsky síly k poslednímu zápasu. A pak mu zrak ztuhl, ruka zchladla a srdce se zastavilo, a nebylo už Rajmunda Laura. Odešel a zanechal Lucii samotnou na tomto břehu. Marně ho volala nejsladšími jmény, neslyšel a nehybal se. „Vždyť je mrtev!“ vykřiklo v ní cosi zoufale a vášnivá bolest jí zalomcovala jako víchice. Celou noc a celý den propalakala u mrtvol, ždímajíc kapku po kapce krev ze srdce ustavičně sebou škubajícího, až nakonec ztichla, rty jí zledověly a oči zíraly vytřeštěné do prázdného prostoru nad hlavou, plného lhostejných hvězd, a její vlastní život od této chvíle až do poslední hodinky se před ní rozeštel jako přišerná poušť, dlouhá k nepřechání.

Stíny topolů ležely nehybně v siném měsíčním světle a chrčstot kobylek zněl neúnavně bezdechou srpnovou nocí. „Kolik je asi hodin?“ pomyslíla si najednou Lucie a zachvěla se, když se viděla kolem dokola obklíčena nekonečným oceánem času, sama, sama.

2

Tesklivý podzim s vůní jemných melancholií, vstřebávajících se do srdce jako štávy záladných jedů, pronikal Lucii Laurovou zrádnou nostalgii hrobu. Tichá modř oblohy, v níž krvácely červené

trsy jeřábín, klenula se nad krajem ochablým v sladkém vysílení, a u zaprášených cest kvetly poslední čekanky a matečidousky. Listí v topolové aleji pomalu žloutlo a potácelo se bez hlusu opálovým vzduchem. Na všem ležel tklivý úsměv umírání, za kterým bylo cítit zrajenou hořkost odevzdanosti.

Lucie Laurová pila dychtivě otrávenou sladkost těchto smutků a zrádná nákaza smrti jí prostupovala stále hlouběji. Klečíc v kostele před oltářem bývala studená a bledá, rty mívala pootevřené a ztuhlé a tichá výčitka zmučené hlavy Kristovy, nakloněné nad probodeným bokem, jí byla nesrozumitelná a jítřila v ní nejasný pocit vzdoru. Prodávěla nadlouho na hřbitově, oddávala se představám odpočinku bez konce, žalu tlumeného měkkým šelestěním trávy a smutečních vrb, a zachvívala se chorobným laskáním skryté rozkoše a milostné touhy.

Večer sedávala u okna v tmavém pokoji a hleděla do parku, kde trčely stromy co den obnaženější, a z vlhnocí hlíny to čpělo hnolobou a drásavým steskem. Pokoje zely prázdnotou a dveře jako by se byly právě za někým zavřely nebo se měly co nevidět před někým otevřít. „Vždyť on je mrtev,“ říkala si a náhle nevěděla, má-li být víc ohrome na tím, že umřel, nebo tím, že byl vůbec kdy živ. „Mrtev, mrtev!“ opakovala si jako pomatená a couvala nervózně před zavanutím bílého přeludu, kterým se najednou rozčeřilo šero pokoje. Mrtví jsou tak zvláštní, dívají se tak podivně, že člověk nikdy neví, jsou-li smutní nebo veselí, prosí-li nás o něco nebo se nám vysmívají.

Lucie nechápala toto mrazení hrůzy, když přece cítila zároveň v zádech vábení věčného spánku. Co znamenala ta bolestná krutost v záhybu rtů nebožtíkových, odkud ta zmučená skleslost ramen? Dívčina samota byla čím dál tím zoufalejší a žízeň jejího srdce čím dál tím palčivější.

Obrazy okolní skutečnosti jí vystupovaly před očima jako útržky nepochopitelných přeludů: zámeček ztichlý a zasmušilý od nedůstojné smrti posledního majitele, celý svět vymřelých generací modré krve navždy zapadlý, a dole horské městečko, dohánějící v potu tváře a lozozu dopravních autobusů unikající cíp budoucnosti; sousedé a sedláci z kraje, stojící v neděli v hloučcích na rozích náměstí a přetřásající s rozsáfnými tvářemi řeč posledních novin, a kolem dokola dvojícíce mladých, zaměstnané strojeným i opravdovým souborem lásky...

Lucie se dívala někdy v kostele s hltavou zvědavostí do tváří těch, kteří poklekali vedle ní, chtějí jim vyrvat jejich tajemství, skrytou úzkost jejich života; a viděla jizvy nečistých ran duše, ale většinou jenom záhadnou lhostejnost, záračnou tvrdost srdce a svědomí. Jenom zřídka se setkala s pohledem, záhy se skrývajícím, při kterém cítila, že tam kdesi jsou otevřené rány jako dveře do druhého světa, ale bála se přistoupit blíže, protože by se mohla třeba mylřit nebo přijít nevhod, anebo by se jim oběma nedostávalo jazyka, kterým by se dorozuměli.

Prchala před pohledy mužů, ač donedávna, dokud byl ještě otec živ, skrývala na dně srdce tajný sen, čistou a horoucí naději, která jí vřhávala ruměncem do tváře, kdýkoliv se domnívala, že se nějak prohradila. Ostatně málokterý z chlapců z městečka i z okolí si pomyslí na Lucii Laurovou jako na děvče, kterého možno dosáhnout, a kdýkoliv se tato ztepilá dívka, s pohýby a s pletí mladé královny, mihla mimo ně, bylo to jako závan zapomenuté báje z dětství a pravdě podobného snu, na který se odpovídalo stažením rtů a slovem nuceně posměšným.

Jenom jeden byl mezi nimi, synek ze selské samoty za městečkem, vysoký a modrooký, který měl odvahy dát jí najevo prostou a vroucí náklonnost, věrný a rytířský každým úderem své krve. Lucii nebylo tajno toto oddané zbožňování a nemohla si zapřít, že vždycky uctívala podivnou sladkost u srdce, kdýkoli na ní spočinul pohled těch jasných očí, a po průsvitných lících se jí pokaždé rozlil ruměncem jako sametový nádech. Ale teď chodila zahalená černým flórem jako bohyně žalu, její zrak byl uhranut zlým viděním, rty byly bolestně zkriveny. Jiří Horák však čekal vytrvale a věrně.

Míjel čas, zima se snesla jako ohromný pták, který přikryl sněhem a tmou odlehlý horský kout. O Štědrém večeru stála Lucie sama v tmavém pokoji a dívala se, jak se láme na ledovém povlaku okenní tabulky fialový paprsek hvězdy, který jí ryl v srdci jako tvrdý diamant. Dívka přimhouřila oči a naslouchala s tragickou rozkoší tomuto vysokému tónu, kterému odpovídalo v dálce dlouhé úpení sýčka jako bezútešný pláč bludné duše, jako vábivé lkání zamrzlých tůní a rybníků, skrývajících v hlubinách zrádné blaho a nekonečný žal.

Park stál strnulý a bílý pod jiskřením vánoční oblohy, v městečku svítilo žlutě několik oken a celý svět byl pohřben pod tíhou ticha, kte-

ré táhlo člověka dolů, dolů. Lucie cítila, jak jí stydne krev sladkým a krutým kouzlem, a kdýž zahučel na věži klášterního kostela půlnoční zvon, uctívala náhle na svém zápěstí ostří kuchyňského nože. Vyskočila jako probuzená ze spánku, odhodila nůž do kouta, ovinula hlavu šálou a vypěhla do mrazivého vzduchu.

Za několik neděl (jaké peripetie hrůzy, skleslosti a šalebného laskání!) seděla Lucie Laurová v klášterní hovorně a otec převor, bělovlasý benediktin, jehož asketickou přísností prosakovala neobyčejná sladkost a dobrota, přecházel před ní se zkríženými rukama, upíraje oči do země.

„Nutno odolávat mnoha pokušením, děvče,“ řekl skoro šeptem, nezdvíhaje oči. „Bolest je našim přirozeným dědictvím, nemůžeme se ubránit, aby jí naše srdce nekrvácelo. Ale nesmíme se do ní nenasytně hroužít, nesmíme se jí opíjet a hřšíně se s ní zasububovat. Je na dně bolesti cosi nesvatého, pohanského, tak jako v přírodních živlech, v hlasech nočních slujů a v hlubinách temných vod, vábíctích k zoufalství. Je to stará lež odvčského Svůdce: „Budete jako bohové.“ A nakonec svíráme v objetí jenom sami sebe, svou vlastní nicotu a bídu, své vlastní sobectví, všecko to, před čím jsme chtěli prchnout.“ Kněž se zadíval na pukající jablonořovou větvíčku, která se drala do okna, a jeho rty byly hořce staženy.

„Bolest křesťanská,“ pokračoval statec a odvrátil se od okna, „je zcela proniklá vírou, nadějí a láskou. Není obrácena do sebe, nezhlíží se v sobě a neochutnává samu sebe, není sobecká a pyšná, nýbrž sjednocuje se radostně s utpením Boha a bližních. Ramena Ukřížovaného jsou rozpjata k objímání a krev řínoucí se z Jeho ran je rosou lásky.“

„Právě proto jsem chtěla všechno opustit a Jemu se obětovat,“ promluvila dívka tiše.

Kněž přešel několikrát mlčky světnici, zadíval se na Lucii, která tu seděla bíleá v svém černém závoji, s jizvou hlubokého zármutku v záření své krásy, a pak řekl:

„Milá děvče, myslím, že se klamete. Vaše srdce je poraněno a touží po balzámu, vábí vás tícho klášterní cely a poseze klášterní kaple, snad vás omamuje osudná neodvolatelnost tohoto kroku, kterým byste naráž pohýbala svůj život, svou krásu a své mládí. Ale...“

hlas kněžův se zajíkl, „víte, co to znamená, odřící se všeho pro Boha, vzdát se vši pozemské naděje a útěchy, odumřít zcela světu i sobě, avšak beze vší hořkosti a soucitu nad sebou samým, bez jakékoliv aureoly světské tragiky a marnivosti, jen a jen z lásky k Tomu, který visí na kříži...?“

Lucie seděla mlčky, se skloněnou hlavou; bělovlasý mnich se před ní zastavil, sevřel jí oběma rukama promodrávající se spánky, pohlédl jí do očí a řekl jí pomalu a tiše, s přízvukem zvláštní laskavé trpkosti a soucinné ironie:

„Však bude-li si z vás Bůh chřít udělat svou žertvu, on si vás najde. Neutečete mu! Jděte s pokojem!“ A udělal nad ní svou dlouhou vyzáblou rukou veliký kříž.

3

Lucie Laurová měla dlouho pocit, že se čemusi zpronevějuje, a jen pozvolna a zdráhavě se poddávala slastnému mrazení lásky. Nedůvěřovala si, zápasila se svou hrdostí, smála se sama sobě, vidouc se kořistí citů, o kterých se domnívala, že platí jenom pro jiné, a byla nemile užaslá, že se to končí takto. Ale možná, že je to jenom zdání, smyslový předud, který brzo vyprchá, a její hrdost bude zachráněna...

Až jednoho dne byl celý svět vyzlacen něhou, otevřenými okny proudilo sladké světlo, vůně lnuly lichořivě k ěadrům a v srdci cosi zvonilo jako jarní potůček v trávě, jako omámené hrdélko skřívání. Odkud ta náhlá lehkost, odkud ta touha objímat kde který strom a vrhnout se s plácem do měkké a chladné trávy? Lucie najednou zvažní a stane s očima upřenými do dálky, představuje si znovu sen poslední noci, tvář otcovu, prosvítající záhrobním polosvětlem, jejíž každý rys, každá vráska měla v jejím srdci nezapomenutelný otisk, jak nábyvá poznávanu podobu kohosi jiného, který se jí stává rázem stejně drahý a zasahuje nejskrytější hlubiny jejího nitra. Lucie zírá do jednoho místa, jako by se hroužila do jakési tůně, na jejímž dně zahlédla tajemství plné sladkosti a hrůzy. Cítí na sobě znamení osudu a přijímá jej se skloněnou hlavou, hrdinsky a pokorně.

106

Veřejně mínění městečka nebylo nijak shovívavé k mladé dvojici; Lucie, zpaněštlá, křehká, s pohyby jímavé vzněšenosti a se stínem tajného smutku, a Jiří Horák, osmahlý selský synek, zacházející s pluhem a s motykou, to se zdálo neuvěřitelné a vyzývavé. Pohádka o Honzovi, který se zasnubuje s princeznou, zdála se urážlivá pro obecný vkus a smysl pro slušnost, měla-li se stát skutečností.

Jiří Horák byl sám omráčen svým štěstím. Nevěřil, že je to její ruka, kterou smí tisknout k srdci, že jsou to její oči, sladké, přesladké, které mu září vstříc s něžnou horoucností a oddanou láskou, že neuhýbají před jeho pohledem, že se do nich smí hroužít jako do záračných studánek blaženosti a lásky, že jsou to její spánky, prosvítající modrým síťovím, které svírá v dlaních, že smí vdechovat vůni jejích vlasů; a když ponejprv ucítil její rty na svých, když ucítil v objetí její panenské tělo, Inoucí k němu s naivní důvěřivostí, div mu srdce nepuklo.

Časem se ho však zmochovala tichá hrůza z její oslňující a čisté krásy. Dostával závat při pomýšlení, že tohle bude jeho, a cítil to jako přísný závazek, jako výzvu k nejvyššímu hrdinství.

Někdy se mu zdávalo, že mu kamsi uniká, že je nepřítomná uprostřed slov a polibků, jako by ji vtaňovaly neviditelné víry. Zdálo se mu, jako by mu v těch chvílích nepatřila, jako by si ji osvojovaly tajemné mocnosti, jako by obcovala záhadným divadlům, a jemu nezbyvalo leč být trpělivě na stráž a zůstat jí věren.

Bývala jako podzemletá, jako by jí něco podráželo nohy, a stará úzkost, stará síroba jí zase chvílemi proměňovala ústa v bolestnou jizvu; smrtelná bledost jí pokrývala líce a kolem očí se jí kladly podsvětlní stíny.

Její láska však sestupovala hloub a hloub, krvácejíc z ran nikým netušených. Panenská a nezkoušená tělem, nebyla v duši naivní, znala dvojitou tvář lidských věcí a marnost lidské útěchy, a dávala všecko v sázku jako tragický hráč nebo voják ubírající se v nejistotu bitvy.

V den své svatby byla Lucie Laurová jako mladá královna, která snímá členku hrdé čistoty a dává se dobrovolně v poddanství mužovo, sledující očima do sebe obrácenýma sen o zrození nového života, který je ukryt i v srdci nejpanenštějším.

„... všechno zlé a protivné až do své smrti snášeti a trpěti...“

Spojení už bylo nerozlučné a Lucie, krásná jako měsíc v své pro-

107

svítavé bledosti, klečela před oltářem s pokorou nachýlené květiny, s klidem přijaté bolesti a naplněného osudu.

Před večerem prosila klusal, aby se projeli sami v kočáře krajinou. Dva mladí bělouši klusali s nimi veselé po bílých silnicích v mírné tesknosti zářijového odpoledne, trsy rudých jeřábů krvácely v tiché modří oblohy jako nezhojitelné rány, před zámečkem se koupala v posledním slunci topolová alej, vzpřímená a nehybná jako sloupový zbrořeného chrámu, a svahy a stráně, svědkové Luciina dětství a mládí, pohrouženého v sen a v příznačné šálení, ležely odevzdané v bolestné zamlhlosti.

Lucii se mňhalo všechno před očima jako v neskutečném světě, vyjevily z jejího dětského ráje, úsměvy Madon na obrázcích v svatém stínu studánek, podobné úsměvu její nebožky matky na podobizně nad klavírem, nejasné touhy probouzejícího se ženství a nenadálá smrt otcova, obklopená srdcervoucím žalem a nepochopitelnou hrůzou, mráz strašné samoty a pokušení jedovatého zoufalství; a nakonec toto nenadálé štěstí, na jehož dně se skrývala tajemná úzkost, jako se hloubí a tragicky zatemňuje odraz modrého nebe v hlubinách rybníků a jezer....

Zatím se setmělo, mlhy vystoupily z vlhkých úvalů a krajina se pokryla sinavou bledostí luny. Cvakot koňských kopyt se rozléhal bílým tichem, podivně tázavým a záladným, oči Luciiny tmavě víc a víc pod stříbrnou oslnivostí čelenky a její ruce se chvěly. Kočár jel po úzké silnici, po pravé straně byl vysoký příkrý svah a po levé se hloubila rokle, z jejíhož dna se ozývalo šplouchání potoka.

Lucie se najednou vztyčila, chopila se opratí a švihla do koní, kteří se pustili v divoký cval. Silnice se na těch místech prudce svažovala, a ubíhající nad samým pokrajem temného srázu, byla bílá hrůzou, ne však bledší nežli tvář Luciina, jejíž oči planuly záhadným šílenstvím, jak stála vztyčená v kočáře v bílém závoji nevěsty, podobná nočnímu zjevení, ženoucímu povoz do náručí smrti.

Jiří seděl jako omráčený, potáčeje se mezi úzasem, hrůzou a mámnou závratí, a nepoznával té, s kterou měl být za chvíli jedno tělo. Slyšel jen rachot točících se kol a jasný cvakot podkov a tušil dole černý jícen propasti, do níž se bál pohlednout. Konečně se nazdvíhl a sáhl po opratích, ale v tom okamžiku je Lucie odhodila na hřbety koní, kteří odpovíděli divokým zaržáním a letěli jako dva přišerní

ptáci. Jiří se chopil Lucie, která stála studená a ztuhlá jako ve zlé extázi, zavřel oči a čekal, kdy se kočár i s koňmi zřítí do propasti.

Nebyl by později dovedl říci, trvala-li ta pekelná jízda dvě vteřiny anebo několik hodin; ale když najednou sjele koně na rovnou louku a zastavili se, probíral se dlouho z mrákot jako z nemožného snu. měsíc klidně svítil na vodu v potoce, vinoucí se trávou a vířivým houštím, a stříbrným tichem zněl neúnavný chřestot kobylek. Lucie, stále ještě vzpřímená, položila mu najednou hlavu na prsa a propukla v pláč. Pohládl jí měkce po vlasech a zašeptal: „Moje, moje...“

4

Hřbitov ležel tichý a zesládlý v pozdním říjnovém odpolední, v záhonech aster a chryzantém, a po hrobech se řinula měkká sluneční záře. Smířená dramata, rozsouzené pře, zmlklé křivdy a zločiny odháté pravomocí tohoto světa ležely tam vedle sebe vyrovnané a nevyzpytatelné.

Rajmund Laur odpočíval v jednom hrobě se svou mladíčkou ženou Klárou, a ačkoli on umřel jako stařec a ona skoro jako dívka, jejich duše, neznající věku, neváhaly při shledání.

Lucie Laurová, klečíc nad pozůstatky svých rodičů, uvědomovala si s úžasem a zvláštním osvícením toto neobyčejné spojení, a představovala si otce, jak ho měla ve vzpomínce, s jeho vráskami, s hlubokým hořem jeho samoty a zmařeného osudu, jehož tíhu chápala teprve teď, a matku v závoji nevěsty, s proutkem rozmarýny, s pohledem tak čistým, tak jasným... Jak je divné, že ta útlá bytost, ta mladíčka žena s očima panensky nevinými, jejíž zkušenost se zdaleka nevyrovnala hořkostem zkušenosti Luciiny, je její matkou... A přece cítila Lucie, že je tomu tak, a bylo jí zřejmé, že to, co sama zažila, bylo jejím společným majetkem s nebožkou, že jsou srostlé jako dva vzdálené stromy spjaté podzemním kořenem, kterým prosakuje míza z jednoho do druhého.

Ale co jí stálo to poznání! Kolikrát mysliila, že už je ode všeho odpoutána, že už nic pro sebe nečeká, a přece musila vzdycky znovu zapasit, znovu se učít trpět a zapírat!

Jak se s ní za ta léta všechno divně zatočilo! Kolikrát jí všechny věci změnilы perspektivu, jako když se všechno náhle octne v šikmém poloze, hlavou dolů, krátké se stane dlouhým a dlouhé širokým! Jak si vyměnily místo radost a bolest, jak jiná se jí zjevila jejich cena!

Smrt, její pokušitelka, sladká a zrádná svůdkyně, jejíž vládné ruce se náhle měnily v dravčí spáry a vábivý hlas v příšerný skřek supy — jak ta se jí proměnila! Dřívější zpupná paní a temná krasavice se jí stala pokornou služebnicí boží, bílou a průsvitnou, mateřskou a milosrdnou. Jak se jí cítila všechna prostoupena!

Láska a smrt, jaká tajemná dvojice, jaký nevyšlovný svazek! Jaká hrůza a sladkost, jaké omračující poznání jí vytrysklo z prvního hnutí nového života pod srdcem! Jaké zjevení, když zahlédla svůj obraz v zřetelných dvou očech, kterých předtím nebylo, které se zrodily k životu v útrobach jejího vlastního těla a zažehly své světlo o světlo její vlastní duše! Jaká závat! Její obraz, který pukl a navždy se zakalil v očích jejího umírajícího otce, ožívá v očích dítěte, v tajemném květu jejího života, kterým se naráz obrací starý řád světa. Lucie se ztrácí sama sobě, soustřeďuje se v dítěti se vši svou úzkostí a nadějí, a se srdcem probodeným mateřskou láskou poznává teprve pravé odřikání.

Lucie klečí nad záhonem pozdního kvítí, vyrůstajícího ze smrti, která se na ni kdysi snesla jako děsivá rána a rozprostřela kolem ní noc samoty a zoufalství. Její vlastní život, který ulámal snítku po snítce takřka všechny její dívčí sny (ta tíha všedních dní, úmorné práce a trampot, ta chuť popela v srdci i na jazyku, ta únava duše a těla, ta malomyslnost, ten pláč zatažených nebes a úzkost opuštěných obzorů, oh, ta smutná pouť tímto slzavým údolím!), před ní leží jako zralý plod, jako dar oproštěný ode všeho sobectví, a její srdce je otevřeno každé ráně, která je má ještě zasáhnout.

Mladá žena se modlí bez hlesu; celý její postoj, každý úder jejího srdce je modlitbou, a na zmučeném čele cítí milosrdný stín kříže, který rozpná svá široká ramena nad touto zahradou mrtvých, nade všemi hřbitovy světa, nad minulostí i nad budoucností, nad nespočetnou žní ke dni posledního...

Kolem dokola jí obklopuje horský kraj s rudými skvrnami jeřábů na blednoucí modří oblohy, s poslední mateřídouškou na mezích a s posledními čekankami vedle cest, zvlhlých podzimními mlhami. V opá-

lovém vzduchu se stříbří vlákna babího léta, země září tlumenou tesknou.

Lucie Laurová vstává s travnatého pahrbku a její oči, jež přelétly jediným pohledem mírně zvlněná pole, lesíky s topolovou alejí před zámečkem a s dvěma bílými věžemi proti jehličnaté stráni, náhle se kalí. Proniká jí to všechno najednou, dětství, panenství, láska i smrt, a její srdce tiše zaúpí, jako by byl někdo přitlačil na dýku, která v něm tkví zaražena až po rukojet.

„Bude-li si z vás Bůh chtít udělat svou žertvu,“ zní jí v uších, „neujdete mu.“

Odchází mlčky pěšinou mezi hroby a její tvář je proměněna světlym paprskem, pronikajícím neprůhledností věcí, v podobu takřka nesvětelskou.